

**SREDNJA ŠKOLA JOSIPA KOZARCA
ĐURĐENOVAC, TRG FRANJE TUĐMANA 4**

IZRADBA ZAVRŠNOGA RADA

UPUTE

Pripremila: Nikolina Azenić Krstić

U Đurđenovcu, siječanj 2018.

IZRADBA ZAVRŠNOGA RADA (UPUTE)

SAŽETAK

Ove su upute za izradbu završnoga rada namijenjene učenicima Srednje škole Josipa Kozarca u Đurđenovcu. Sadržajno, definiraju završni rad, opisuju proces njegova nastanka te opisuju elemente koje ga čine (naslovnu stranicu, sažetak, sadržaj, uvod, razradu, zaključak, popis literature (bibliografiju) i priloge). Formalno, služe kao ogledni primjer učenicima dajući na uvid izgled tih elemenata. Glavni je cilj njihova nastanka olakšati učenicima završnih razreda strukovne škole izradbu završnoga rada te ujednačavanje kriterija.

KLJUČNE RIJEČI

Završni rad, izradba, obrana, osnovni elementi, smjernice

SADRŽAJ

UVOD.....	1
ZAVRŠNI RAD.....	2
2.1. Pripremna faza	2
2.2. Osnovna struktura završnoga rada	3
2.2.1. Naslovna stranica.....	3
2.2.2. Sadržaj.....	4
2.2.3. Sažetak i ključne riječi.....	4
2.2.4. Uvod.....	4
2.2.5. Razrada	5
2.2.6. Zaključak	5
2.2.7. Popis literature	5
2.3. Ostale smjernice.....	8
3. ZAKLJUČAK.....	10
4. LITERATURA.....	11
5. PRILOZI	12

1. UVOD

Završni je rad kruna srednjoškolskoga strukovnog obrazovanja. Propis koji definira pravila o njegovoj izradbi i obrani, *Pravilnik o izradbi i obrani završnoga rada*¹ (2009.), dostupan je na mrežnim stranicama svakom maturantu te bi prije izrade bilo uputno pročitati ga. Ove upute nastale su kao smjernice i pomoć učenicima završnih razreda pri izradbi završnoga rad. Važno je pridržavati ih se te sve dodatne nedoumice provjeriti s mentorom. Osim što sadržajno nude upute za izradbu rada (kojim fontom pisati, koje elemente svaki završni rad mora imati, kako izgleda naslovna stranica, što je sažetak, kako navoditi literaturu), formalno su (znači, svojim oblikom) izrađene upravo po tim uputama - kako bi učenici imali primjer uratka nastalog po navedenim smjernicama. Drugi je cilj njihova nastanka ujednačavanje kriterija za izradu završnoga rada, početno na školskoj razini, s dugoročnim ciljem nastanka repozitorija takvih radova.

¹ https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_09_118_2914.html

2. ZAVRŠNI RAD

U skladu s *Pravilnikom o izradbi i obrani završnoga rada (2009.)*, završni je rad učenikov uradak čijom se **izradbom** i **obranom** provjeravaju, vrednuju i ocjenjuju učenikove strukovne kompetencije određene razine sukladno razini kvalifikacije koju stječe. Završni rad sastoji se od **izradbe** i **obrane**. Izradbu učenik obavlja pod stručnim vodstvom nastavnika struke (mentora) tijekom posljednje nastavne godine. Učenik je dužan pisani dio završnoga rada, koji je prihvatio mentor, predati u školski urudžbeni zapisnik **najkasnije 10 dana prije obrane**. Izradba se sastoji od uratka koji može biti: projekt, pokus s elaboratom, praktični rad s elaboratom, složeniji ispitni zadatak ili drugi slični uradak usklađen s nastavnim programom.

2.1. Pripremna faza

Pripremna faza odnosi se na **dogovor o temi** s mentorom i **prikupljanje literature**. Nakon dogovora o temi (naslovu) završnoga rada, maturant s mentorom dogovara i kako će temi pristupiti te koju će literaturu upotrijebiti. Prikupljajući literaturu, učenik se treba konzultirati s mentorom, školskom knjižničarkom, mjesnom narodnom (gradskom) knjižnicom te samostalno pretraživati izvore informacija na internetu. Važno je vrednovati izvore informacija, procijeniti njihovu relevantnost (važnost i vjerodostojnost) te se držati strogih uputa o citiranju i parafraziranju kako rad ne bi bio plagijat. Plagijat je objava tuđeg djela pod svojim imenom, krađa autorstva (Šonje 2000: 834). Nakon prikupljanja literature, u dogovoru s mentorom određuje se struktura završnoga rada i tek tada počinjemo pisati.

2.2. Osnovna struktura završnoga rada

Da bi se nešto okarakteriziralo kao završni rad, mora imati određenu formu (oblik). Osnovni elementi koji čine završni rad jesu:

1. **Naslovna stranica**
2. **Sadržaj**
3. **Sažetak i ključne riječi**
4. **Uvod**
5. **Razrada teme s poglavljima (i potpoglavljima)**
6. **Zaključak**
7. **Popis literature (bibliografija)**

S obzirom na posebnosti struke i teme, u dogovoru s mentorom, moguća je drukčija struktura, odnosno dodavanje nekih elemenata. Osnovne elemente rad mora sadržavati.

2.2.1. Naslovna stranica

Nepaginirana naslovna stranica treba sadržavati sljedeće informacije:

1. U gornjem lijevom kutu: ime škole velikim tiskanim slovima veličine **14** točaka podebljano (bold).
2. Naslov rada, centrirano, velikim tiskanim slovima veličine 28 točaka, podebljano (bold).
3. Podnaslov rada ispisan velikim tiskanim slovima (bold), centrirano, veličine **20** točaka: **“ZAVRŠNI RAD”**.
4. Ispod **lijevo**: ime i prezime učenika, razred i zanimanje; **desno**: ime i prezime mentora.
5. Na dnu naslovne stranice potrebno je napisati mjesto, mjesec i godinu nastanka rada, centrirano, podebljano, slovima veličine **14** točaka.

2.2.2. Sadržaj

Na posebnoj stranici naslovljenoj *Sadržaj* treba navesti popis naslova svih poglavlja u radu i brojeve početnih stranica svakog poglavlja, slovima veličine **12** točaka. Poglavlja označiti arapskim brojkama i razraditi decimalnim sustavom. Sadržaj prikazuje tematski sažetak rada i daje uvid u stranice rada na kojima se nalaze naslovi poglavlja i potpoglavlja. Sadržaj ne izrađujemo ručno nego s pomoću naredbi u program Microsoft Word, i to po završetku cijeloga rada. Upute možete naći na poveznici koja je u Prilozima.

2.2.3. Sažetak i ključne riječi

Sažetak je jezgrovit prikaz cijeloga rada te u njemu trebaju ukratko biti sadržane najvažnije informacije o njemu. Piše se u jednom odlomku, kurzivom (*italic*) i fontom 12. U njemu se ne citira i piše se neutralnim tonom.

Ključne riječi: dovoljno je pet ključnih riječi (pojmovi).

2.2.4. Uvod

Treba biti jasan i kratak. Najavljuje temu koju obrađujete i način na koji joj pristupate te svrhu, ciljeve, opseg rada, primijenjene metode i doprinos. On treba zainteresirati čitatelja za predmet izlaganja, biti poticaj za čitanje. Neka čino oko 10 posto rada. Naslov "**1. UVOD**" pišemo podebljano (bold), veličinom 14, označeno rednim brojem jedan. Isto tako pišemo ostale naslove poglavlja.

2.2.5. Razrada

Glavni dio rada u kojemu postupno razrađujete temu koju ste najavili u uvodu. Sadržaj možete podijeliti u poglavlja.

Teorijski dio - teorijski doprinosi različitih autora; što ste o temi našli u literaturi, koje sve teze (teorije, pristupi) postoje.

Praktični dio - prikazuje se konkretan primjer problema ili slučaj iz prakse; znači opis postupka izradbe nečega (npr. restauracije) po fazama, dokumentirano fotografijama ili na koji drugi način.

2.2.6. Zaključak

Izdvaža ključne podatke koje treba zapamtiti. U njemu možete izraziti svoj stav i prosudbu, napisati što ste naučili, postigli, sažeti rezultat rada, ali i naglasiti što je ostalo otvoreno.

2.2.7. Popis literature

Naziva se i bibliografija. To je abecedni popis svih izvora kojima ste se služili pri izradbi završnoga rada. Izvori su svi dokumenti; knjige, časopisi, zakoni, pravilnici, natuknice iz enciklopedije, tekstovi s internetskih izvora, govori, zapisi... Svaki je izvor bibliografska jedinica u tom popisu. Za svaki je izvor potrebno "umetanje upute na bibliografski izvor u sam tekst, što je moguće bliže mjestu izravnog ili neizravnog navoda. Uputa na izvor služi kao poveznica s cjelovitim bibliografskim zapisom koji se navodi u popisu izvora na kraju teksta" (Janović 2013: 6).

Za završni rad potrebne su **najmanje tri** bibliografske jedinice.

Tekst možemo:

1. **Citirati** (izravno, doslovno navoditi nečiji tekst). Preneseni tekst (navod, citat) mora se staviti pod navodnike. Preporučuje se samo za manje dijelove teksta.
2. **Parafrazirati** (prepričati svojim riječima, sažeti; jasno i vjerodostojno). Preporučuje se upotrijebiti ovaj način.

U oba slučaja izvorni tekst navodimo na kraju u popisu literature s potpunim informacijama, a u tekstu u zagradi upućujemo na njega navodeći prezime autora djela i godinu izdanja.

Bibliografske jedinice navode se po pravilima Hrvatskoga pravopisa² (2013: 115-116).

Bibliografske jedinice navode se ovako u popisu literature:

knjiga:

jedan autor:

Vukojević, Luka. 2009. *Izražavanje posljedičnih odnosa u hrvatskome standardnom jeziku*. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Zagreb.

do tri autora:

Vukušić, Stjepan; Zoričić, Ivan; Grasselli-Vukušić, Marija. 2007. *Naglasak u hrvatskome književnom jeziku*. Nakladni zavod Globus. Zagreb.

više od tri autora:

Amidžić-Peročević, Katica i dr. 1994. *Oporezivanje dohodaka i dobitaka*. RRiF. Zagreb.

bez podatka o autoru (navodi se urednik ili priređivač):

² Dostupno i u mrežnom izdanju na <http://pravopis.hr/pravilo/bibliografske-jedinice/87/>

Hrvatski književni romantizam. 2002. Priredio Jelčić, Dubravko. Školska knjiga. Zagreb.

Opći religijski leksikon: A – Ž. 2002. Ur. Rebić, Adalbert. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Zagreb.

Enciklopedija prirode. 1999. Ur. Burnie, David i dr. Znanje. Zagreb.

časopis:

Petrić, Lidija; Pranić, Ljudevit. 2010. Ekološka svijest u hrvatskoj smještajnoj industriji. *Acta Turistica Nova* 4/1. 5–21.

mrežni izvori:

tekst na mrežnoj stranici:

Radić, Drago. *Informatička abeceda*. Split.
<http://www.informatika.buzdo.com/index.html> (pristupljeno 11. travnja 2010.).

enciklopedijska natuknica:

Biologija. 2000. *Hrvatska enciklopedija*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Zagreb.

Rad se u tekstu navodi u zagradama. Navodi se prezime autora i godina izdanja, koja se dvotočkom odvaja od oznake stranice:

- (Karabalić 2010: 139)
- (Silić i Pranjković 2005: 97–99)
- (Birtić i dr. 2012: 297)
- (Vukušić, Zoričić i Grasselli-Vukušić 2007).

2.3. Ostale smjernice

Završni rad treba napisati na standardnome hrvatskom jeziku te mora biti pravopisno i gramatički ispravan. Za jezične nedoumice, služite se pravopisom, rječnicima i gramatikom u knjižnici ili mrežnim izdanjima³. U Hrvatskome pravopisu (2013) naći ćete i rječnik s mnogim riječima za koje se dvoumite kako ih pisati (ije/je, č/ć, đ/dđ). On je na internetu u slobodnom pristupu.

Osnove:

- rečenicu ne započeti brojkom
- godine pišemo s točkom na kraju, kao i sve redne brojeve
- iza točke, zareza, dvotočke, trotočke, točke sa zarezom, upitnika, uskličnika... slijedi bjelina (razmak)
- bjelina (razmak) ne ide iza točke u hijerarhijskoj brojčanoj podjeli, kao što su poglavlja/sadržaj (2.2.3.)
- bjelinu ne stavljamo između zagrada i znaka unutar njih (ovako je ispravno), kao ni između navodnika
- strana grafija (strano pismo, npr. riječ na engleskom, latinski nazivi biljaka, životinja i sl.) pišu se kurzivom (italic).

Format: A4.

Opseg rada (ne računajući naslovnu stranicu, sadržaj ni sažetak): najmanje 15 stranica teksta; ili više u dogovoru s mentorom.

Margine: 2,5 cm s gornje, donje i desne strane, 3 cm s lijeve strane.

Prored: 1,5 u glavnom dijelu teksta, 1 u pozivnim bilješkama (fusnotama).

Vrsta slova (font): Times New Roman ili Arial.

Veličina slova:

- font 14 u naslovima poglavlja (bold, velikim slovima)
- font 12 u tekstu

³ Hrvatski pravopis. 2013. Ur. Jozić, Željko. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Zagreb <http://pravopis.hr/> (pristupljeno 11. prosinca 2017.)

- font 12 u naslovima potpoglavlja (bold)
- font 10 u pozivnim bilješkama (fusnotama)
- font 11 u naslovima ilustracija.

Poravnanje reda (margine): obostrano

Uvlaka odlomka: 10 mm (tipka *tab*). Svaki ulomak početi tipkom *tab*.

Razmak između naslova, podnaslova i teksta: jedan red.

Numeracija stranica: na desnoj strani podnožja stranice (u istom tipu i veličini slova).

Numeracija se ne stavlja na:

- naslovnu stranicu
- stranicu sa sadržajem
- stranicu sa sažetkom i ključnim riječima.

Početak numeriranja: od uvoda (arapskim brojkama). Numeriranje se ubacuje s pomoću naredbi u program Microsoft Word. Upute su u Prilozima.

Prilozi dolaze na kraju rada. Svaki mora imati redni broj i naslov.

Ilustracije: svaku ilustraciju (crtež, sliku, fotografiju, tablicu...) u radu treba označiti rednim brojem i naslovom iznad nje (font 11, **bold**) te ispod nje napisati izvor, odnosno odakle je preuzeta (font 11, *italic*) ako ne pripada autoru. Tekst i ilustraciju treba centrirati. Ako je s interneta, navesti URL (do tri reda) i datum preuzimanja.

Primjer ilustracije:

Slika 1. Matura

Izvor: https://www.google.hr/search?rlz=1C1CHZL_hrHR679HR679&biw=1366&bih=700&tbm=isch&sa=1&ei=JZlcWryJNl7XsAGwxYaIBA&q=graduation&oq=graduation&gs_l=psy-ab.3 (preuzeto 15. siječnja 2018.)

3. ZAKLJUČAK

Ove su upute nastale za potrebe učenika i mentora srednje strukovne škole s ciljem ujednačavanja forme završnoga rada na školskoj razini i u skladu s uobičajenom praksom. Sadržajno, one nude osnovne smjernice koje se tiču formatiranja teksta, tehničkih detalja kao što su izradba sadržaja ili obrojčavanja (numeracije) stranica. Također nude neka pravopisna rješenja, upućuju na literaturu koja će pomoći u jezičnim nedoumicama te opisuju osnovne elemente završnoga rada. Svojim oblikom prate te iste smjernice kako bi učenici imali uvid u traženu formu. Zato i nisu u obliku natuknica ili kratkog podsjetnika, brošure, iako sadržavaju i takve elemente.

Najviše je nedoumica bilo u dijelu o navođenju literature s obzirom na brojne načine na koji se literatura može navoditi u tekstu i u bibliografiji, pa i na brojne podvrste unutar pojedinih načina citiranja. Najvažnije je da učenici shvate važnost navođenja svakog izvora koji će upotrijebiti i strogu zabranu plagiranja te da to primijene u praksi.

U svladavanju vještine izradbe završnoga rada učenicima je temeljna pomoć mentora te po želji na raspolaganju i pomoć stručnih suradnika u školi.

4. LITERATURA

1. *Hrvatski pravopis*. 2013. Ur. Jozić, Željko. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Zagreb
2. Janović, Tomislav. 2013. *Citiranje, parafraziranje i upućivanje na izvore u akademskim radovima*. Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu. Zagreb
3. Plagijat. 2000. *Rječnik hrvatskoga jezika*. Ur. Šonje, Jure. Leksikografski zavod Miroslav Krleža – Školska knjiga. Zagreb
4. *Pravilnik o izradbi i obrani završnoga rada* N.N. 118/2009 https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_09_118_2914.html (pristupljeno 11. prosinca 2017.)

5. PRILOZI

Prilog 1: Naslovna stranica

**SREDNJA ŠKOLA JOSIPA KOZARACA
ĐURĐENOVAC, TRG FRANJE TUĐMANA 4
(Arial ili Times New Roman, podebljano, 14)**

NASLOV ZAVRŠNOGA RADA

(Arial ili Times New Roman, podebljano, 28, sredina)

ZAVRŠNI RAD

(Arial ili Times New Roman, podebljano, 20, sredina)

Učenik: ime i prezime

Mentor: ime i prezime, dipl. ing.

Razred:

Zanimanje:

(Arial ili Times New Roman, 14)

U Đurđenovcu, svibanj 2018.

(Arial ili Times New Roman, podebljano, 14, sredina)

Prilog 2: Posljednja stranica

DATUM PREDAJE ZAVRŠNOG RADA:

POTPIS MENTORA:

OCJENA PISANOG URATKA:

Datum obrane završnog rada:

Ocjena obrane završnog rada:

KONAČNA OCJENA: _____

POVJERENSTVO:

1. MENTOR:

  NASTAVNIK STRUKOVNIH SADRŽAJA:

  NASTAVNIK STRUKOVNIH SADRŽAJA:

  ČLAN:

  ČLAN:

MIŠLJENJE ILI KOMENTAR:

Prilog 3: Konzultacijski list

KONZULTACIJSKI LIST

Učenik: _____ Razred: _____

Program - zanimanje _____

Mentor: _____

RED. BR.	DATUM KONZULTACIJA	BILJEŠKE O NAPREDOVANJU	POTPIS MENTORA

ZAVRŠNI RAD

IZRADBA

OBRANA

**P
R
I
P
P
R
E
M
A**

- ODABIR TEME
- ISTRAŽIVANJE, PRETRAŽIVANJE, NABAVA LITERATURE: SVE U DOGOVORU S MENTOROM
- ODREĐIVANJE FORME (STRUKTURE, IZGLEDA) I SADRŽAJA RADA U DOGOVORU S MENTOROM
- DETALJNO PROUČAVANJE UPUTA ZA PISANJE RADA

Obrani pristupa učenik ako je mentor prihvatio izradbu i za nju predložio pozitivnu ocjenu.

Učenik mora prihvaćenu verziju predati u urudžbeni zapisnik najkasnije 10 dana prije obrane.

Učenik predstavlja svoj završni rad u obliku obrane ili javnoga nastupa pred povjerenstvom, što traje do 30 minuta.

OSNOVNI ELEMENTI ZAVRŠNOGA RADA

**P
I
S
A
N
J
E**

1. Naslovna stranica
2. Sadržaj
3. Sažetak i ključne riječi
4. Uvod
5. Razrada teme s poglavljima
6. Zaključak
7. Popis literature

OSNOVNE SMJERNICE

- Držati se pravopisne i gramatičke norme.
- Naslovnu stranicu i ostale elemente izraditi po uputama.
- Najmanje 15 stranica teksta.
- Font Arial ili Times New Roman (naslovi 14 bold, tekst i podnaslovi 12).
- Prored 1,5, obostrano poravnanje.
- Margine: 2,5 cm s gornje, donje i desne strane, 3 cm s lijeve strane.
- Brojevi stranica (numeracija) počinju od uvoda.
- Izraditi sadržaj i sažetak po završetku rada.
- Ne preuzimati tuđe tekstove bez navođenja u popisu literature i oznake upućivanja na to unutar teksta.
- Radije parafrazirati (prepričati) nego citirati.
- Konzultirati se redovito s mentorom.
- Pitati što nije jasno.

Prilog 5: Upute za izradbu sadržaja

<https://www.youtube.com/watch?v=LT0IDXQXZj0> (pristup 18. siječnja 2018.)

Prilog 6: Upute za obrojčavanje (numeraciju, paginaciju) na stranicama.

<https://www.youtube.com/watch?v=ElOTv535Fvs> (pristup 18. siječnja 2018.)